

Postanowienie z dnia 17 września 2008 r.

I UZ 14/08

Na podstawie art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia tylko wtedy, gdy przedmiot decyzji organu rentowego obejmuje sprawę o przyznanie emerytury lub renty, o ich wstrzymanie albo o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego i gdy taka sprawa jest objęta odwołaniem do sądu ubezpieczeń społecznych oraz stanowi przedmiot rozstrzygnięcia w pierwszej i drugiej instancji.

Przewodniczący SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Józef Iwulski, Herbert Szurgacz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 17 września 2008 r. sprawy z odwołania Grzegorza K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. o wysokość świadczenia, odsetki za zwłokę, na skutek zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17 kwietnia 2008 r. [...]

o d d a l i ł zażalenie.

U z a s a d n i e

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny odrzucił skargę kasacyjną ubezpieczonego Grzegorza K. ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia niższą niż 10.000 zł (art. 398² § 2 k.p.c.). Sprawa wynikła z jego odwołań od czterech decyzji pozwanego. Pierwszą z 2 maja 2007 r. pozwany wykonał prawomocny wyrok przyznający ubezpieczonemu rentę z tytułu niezdolności do pracy od 15 grudnia 2004 r. Tą samą decyzją wstrzymał z dniem 5 listopada 2006 r. wypłatę renty wobec nabycia przez ubezpieczonego prawa do emerytury i podjęcia jej wypłaty. Drugą decyzją z 17 maja 2007 r., pozwany przeliczył emeryturę przez zmniejszenie okresów nieskładkowych z 64 do 41 miesięcy (wobec pominięcia w podstawie świadczenia okresu zasiłku przedemerytalnego, w miejsce którego przyznano rentę). Trzecią de-

cyzją z 18 maja 2007 r., pochodną od drugiej, pozwany zobowiązał ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranej emerytury w okresie od 5 listopada 2006 r. do 31 maja 2007 r. w kwocie 223,14 zł w związku z zawyżeniem okresów nieskładkowych. Czwartą decyzją z 2 lipca 2007 r., pozwany zmniejszył emeryturę ubezpieczonego o kwotę 223,14 zł, wynikającą z decyzji z 18 maja 2007 r.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z 7 listopada 2007 r. odrzucił odwołania od pierwszych trzech decyzji wobec niedochowania terminu z art. 477⁹ § 3 k.p.c. i oddalił odwołanie od czwartej decyzji. Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z 6 lutego 2008 r. oddalił apelację ubezpieczonego.

W odwołaniu od decyzji i potem w apelacji od wyroku Sądu pierwszej instancji oraz w skardze kasacyjnej, ubezpieczony podawał taką samą wartość przedmiotu odwołania (sporu) i zaskarżenia w kwocie 8.374,95 zł.

Uzasadniając odrzucenie skargi kasacyjnej Sąd Apelacyjny wskazał na majątkowy charakter sprawy, wynikający ze sporu o wysokość emerytury i o odsetki za zwłokę w wypłacie świadczenia. Ze względu na podawaną wartość przedmiotu zaskarżenia (8.374,95 zł) skarga była niedopuszczalna i dlatego podlegała odrzuceniu (art. 398² § 1 i 398⁶ § 2 k.p.c.).

W zażaleniu ubezpieczony zarzucił naruszenie art. 398² § 1 zdanie 2 k.p.c., przez odrzucenie skargi kasacyjnej w sprawie, w której przysługuje ona niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, w konsekwencji błędne zastosowanie art. 398⁶ § 2 k.p.c. Zarzucił pominięcie zdania drugiego § 1 art. 398² k.p.c., które wyłącza limit kwotowy w sprawach o przyznanie i wstrzymanie emerytury i renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Wskazana wartość przedmiotu zaskarżenia 8.374,95 zł, wynikająca z niedopłaty świadczenia za okres objęty odwołaniem ma jedynie drugorzędne znaczenie w sprawie. Istotą sporu jest prawidłowe ustalenie podstaw wysokości emerytury po rozstrzygnięciu czy „wniosek” z 30 maja 2007 r. można uznać za odwołanie od decyzji z 2, 17 i 18 maja 2007 r. Błędne ustalenia ZUS co do wysokości świadczenia, wskutek pominięcia 24 miesięcy okresów nieskładkowych oznacza na przyszłość dla wnioskodawcy obniżenie emerytury, przewyższające 10.000 zł. Na tej podstawie ubezpieczony wniósł o uchylenie postanowienia o odrzuceniu skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty zażalenia nie uzasadniają jego wniosku. Gdyby rzeczywiście przedmiot rozstrzygania obejmował sprawę ujętą w zdaniu drugim przepisu art. 398² § 1 k.p.c. - zgodnie z którym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego - to pierwsza zauważalna niekonsekwencja wynika nie tylko z tego, że ubezpieczony nigdy nie oznaczył tak przedmiotu sprawy, ale również nie określił dla takiego przedmiotu sprawy wartości przedmiotu sporu (w odwołaniu) czy zaskarżenia (w apelacji), a przecież i te sprawy należą do majątkowych. Skarga kasacyjna przysługuje w nich niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, co nie zwalniało z obowiązku jego oznaczenia (art. 19 w związku 398² § 1 k.p.c.). Należy zauważyć, że przedmiot sprawy i przedmiot rozstrzygania nie obejmował sprawy wymienionej w art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. Pierwsza decyzja nie dotyczyła przyznania renty lecz stanowiła tylko wykonanie przez pozwanego prawomocnego wyroku przyznającego ubezpieczonemu rentę. Miała więc w tej mierze znaczenie jedynie technicznie (wykonujące uprzedni wyrok). Ta sama decyzja wstrzymuje wprowadzenie renty w związku z nabyciem przez ubezpieczonego emerytury, jednakże nie było to kwestionowane i zaskarżone odwołaniem. Ubezpieczony w ogóle nie podważał decyzji o wstrzymaniu renty i zastąpieniu jej przez emeryturę.

Uzasadnione jest więc stwierdzenie, że skarga kasacyjna przysługuje na podstawie art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c., czyli niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia, jednak tylko wtedy, gdy przedmiot decyzji organu rentowego obejmuje sprawę w nim wymienioną i gdy jest ona objęta odwołaniem do sądu ubezpieczeń społecznych, a następnie stanowi przedmiot rozstrzygania w pierwszej i w drugiej instancji. Zatem to, że decyzja dotyczyła również wstrzymania renty wobec nabycia emerytury, nie uzasadnia przyjęcia skargi, skoro w tym zakresie nie było sporu (odwołania i rozstrzygania). W odwołaniu od decyzji i w toku sprawy, skarżący kwestionował jedynie brak odsetek od wypłaconego świadczenia oraz dopuszczalność jego zmniejszenia o nadpłatę wynikającą z pomniejszenia okresów nieskładkowych z 65 do 41 miesięcy (z racji zastąpienia zasiłku przedemerytalnego rentą z tytułu niezdolności do pracy). Tu jednak wartość przedmiotu sporu i wartość przedmiotu zaskarżenia była cały czas taka sama. W odwołaniu, w apelacji i w skardze kasacyjnej podawano ją w kwocie 8.374,95 zł.

Powyższej oceny nie zmienia zarzut o zmniejszeniu wysokości świadczenia „na przyszłość” wobec „utruty” 24 miesięcy okresów nieskładkowych. Skarżący kwestię tę eksponuje dopiero w obecnym zażaleniu i całkowicie zaniechał tu wykazania wartości przedmiotu zaskarżenia. Jeżeli zatem twierdzi, że z tej przyczyny obniżenie emerytury przewyższy 10.000 zł, to winien dostrzec, że nie może dowolnie określać wartości przedmiotu zaskarżenia, tak aby uzyskać prawo do wniesienia skargi kasacyjnej. Każdorazowo wartość ta podlega weryfikacji przez sądy powszechne i również przez Sąd Najwyższy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 lutego 2002 r., I PKN 305/01, OSNP 2004 nr 4, poz. 65 i z 22 kwietnia 2002 r., II UZ 11/02, Prokuratura i Prawo 2002 nr 11, poz. 45).

Odnosi się to w szczególności do sprawy o prawo majątkowe, dla którego wartość przedmiotu sporu i wartość przedmiotu zaskarżenia ściśle określone w ustawie. Chodzi o algorytm ustalania wysokości emerytury określony w art. 53 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. W szczególności zaś o wpływ na wysokość emerytury zmniejszenia okresów nieskładkowych (art. 53 ust. 1 pkt 3); W tym przypadku o 24 miesiące nieskładkowe, co przy przyjęciu do obliczenia nawet aktualnej (najwyższej) kwoty bazowej (2.983,98 zł - MP z 2008 r. Nr 39, poz. 348), służącej do ustalenia podstawy wymiaru, jednak z ograniczeniem do 250% (art. 15 ust. 5 i art. 19 ustawy o emeryturach i rentach), nie pozwala przyjąć w skali roku (gdyż tu ma zastosowanie art. 22 k.p.c.) różnicy (2.983,98zł x 250% x 0,7% x 2), która łącznie z kwotą dochodzonych odsetek 8.374,95 zł i kwotą zmniejszenia 223,14 zł, przewyższałaby 10.000 zł.

Powyższe uprawnia stwierdzenie, że nie było przedmiotu odwołania i rozstrzygnięcia obejmującego sprawę z art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c. Natomiast wartość przedmiotu zaskarżenia nie przekraczała granicy uzasadniającej dopuszczalność skargi kasacyjnej, dlatego prawidłowo została ona odrzucona na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c.

Z tych motywów oddalono zażalenie z mocy art. 398¹⁴ i 394¹ § 3 k.p.c.

=====